

BEZPEČNOSTNÍ A KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Krizový plán školy obsahuje postupy, které přesně řeší některé krizové situace ve spojitosti s projevy rizikového chování žáků, které ve škole mohou nastat. Bezpečnostní a krizový plán je zpracován v souladu s platnou legislativou a metodickými pokyny MŠMT a shrnuje popisy krizových situací a postupy řešení při jejich výskytu.

Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR.

S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

VÝCHOVNÁ KOMISE - ředitelka školy, výchovný poradce a metodik
prevence školy Mgr. Michaela Barkerová

Legislativní opora:

Úmluva o právech dítěte vyhlášena ve Sbírce zákonů č. 104/1991

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR

Školský zákon 561/2004 ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška 48/2005 Sb. – o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů (Vyhláška 197/2016 Sb., s účinností od 1.9. 2016, č. 248/2019 Sb. - mění vyhlášku 72.)

Vyhláška č. 27/2016 Sb. – o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027

Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020

Strategie prevence kriminality na léta 2022 - 2027

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve škole a školských zařízeních MŠMT ČR č.j.: 21 291/2010-28

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních

(Čj.: 21149/2016.), (Čj. 22294/2013-1)

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané (Čj.: 25 884/2003-24)

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Čj.: 14 423/99-22)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14)

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (Čj.: 37 014/2005-25)

Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků čj. MŠMT – 43301/2013 platnost/12/2013/

Zákon 359/1999 zákon o sociální právní ochraně dítěte a vyhláška č. 473/2013-2 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon 89/2012/ Sb., Občanský zákoník

Zákon č.167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění

Zákon č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (účinnost od 1. ledna 2007)

Zákon č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 2016/679, o ochraně osobních údajů

Zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

I. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přešůpek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku.

Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Nezřídka je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Často bývá nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

Školní docházku eviduje třídní učitel a v případě podezření na záškoláctví se obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán. U každého podezření na výskyt daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

V případě závažných forem záškoláctví třídní učitel dále spolupracuje s výchovným poradcem, metodikem prevence, pedagogicko-psychologickým poradenstvím, oddělením sociálně právní ochrany dětí, Policií České republiky.

Rozlišujeme několik kategorií záškoláctví:

- pravé záškoláctví (žák školu nenavštívuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí)
- záškoláctví s vědomím rodičů – žák do školy nechodí a rodiče o tom vědí
- záškoláctví s klamáním rodičů (dětí zvládnou přesvědčit své rodiče o zdravotních či jiných potížích, rodiče absenci omlouvají)

- útěky ze školy (v některých případech žák opouští školu během vyučování, v jiných pouze třídu a pohybuje se po budově školy)
- odmítání školy (výskyt školní fobie či deprese u žáků)

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, ke svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.

Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit se školním řádem.

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce.

Neomluvenou nepřítomnost do součtu 5 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupce žáka třídní učitel formou pohovoru s upozorněním na povinnost stanovenou zákonem. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii.

Každá taková neomluvená nepřítomnost je projednávána na pedagogické radě školy a sankcionována dle školního řádu a rozhodnutí pedagogické rady. Zde se projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti.

Zákonný zástupce je seznámen s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolá ředitel školy výchovnou komisi. Zákonní zástupci jsou pozváni na jednání výchovné komise doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená.

V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci postiženi pro přestupek, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže.

DOPORUČENÉ POSTUPY

1. Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají, řádně omlouvat svoji neúčast na vyučování a ostatních povinných akcích školy.
2. Zákonný zástupce žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka, a to písemně, emailem nebo telefonicky. Po návratu žáka do školy je povinen jej písemně omluvit v žákovské knížce.
3. V odůvodněných případech (např. podezření na záškoláctví) může třídní učitel ke každé absenci z důvodu nemoci omlouvané zákonnými zástupci požadovat doložení žákovy nepřítomnosti také potvrzením ošetřujícího lékaře.
4. Omluvenku předloží žák třídnímu učiteli ihned po návratu do školy.
5. Absence žáka omlouvá zákonný zástupce žáka.
6. Při dlouhodobé absenci známé předem (např. rodinná rekreace) vyžaduje škola od zákonných zástupců předem písemné omluvení. Uvolnění na jednu vyučovací hodinu povoluje vyučující předmětu nebo třídní učitel, maximálně na 2 dny povoluje třídní učitel, na delší dobu ředitel školy nebo jeho zástupce.
7. Uvolňování žáka z vyučování před jeho ukončením je možné pouze na základě písemné omluvy zákonných zástupců, kterou žák předloží vyučujícímu hodině nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na jednu hodinu) nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na více hodin).
8. Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče. Pokud se vyskytnou další neomluvené hodiny, je svolána výchovná komise.
9. Jestliže dojde k opakovanému bezdůvodnému nebo řádně neomluvenému zanedbání školní docházky, oznámí škola v souladu se Zákon č. 363/2021 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně místnímu oddělení Policie ČR.

10. Kázeňská opatření za neomluvenou absenci: - napomenutí třídního učitele – viz. školní řád, - důtka třídního učitele – viz. školní řád, - důtka ředitele školy – viz. školní řád, - 2. Stupeň z chování – viz. školní řád, - 3. Stupeň z chování – viz. školní řád.

11. Zjistit, popř. řešit příčiny záškoláctví.

II. RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, či se ho nějakým způsobem dotýká, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. preference patologických sexuálních aktivit), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci) a sociální oblasti (např. navazování neadekvátních sociálních vazeb).

K rizikovému sexuálnímu chování patří např. předčasný začátek pohlavního života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, či prostituční chování.

Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Za sexuální rizikové chování je považován soubor projevů chování doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik.

Může se jednat o chování v populaci běžné (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti). Patří sem také různé nové fenomény přinášející riziko i jiných než pouze zdravotních dopadů, jako je například zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem, eventuálně nahrávání na video se zvýšeným rizikem zneužití takového materiálu.

V oblasti primární prevence je třeba především vytvářet zdravé postoje, které následně ovlivňují chování jedinců (případně i změnu postojů) a to ještě dříve, než k sexuálnímu rizikovému chování skutečně dojde.

MEZI ZÁKLADNÍ PRINCIPY PREVENCE RIZIKOVÉHO SEXUÁLNÍHO CHOVÁNÍ PATŘÍ:

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny,

- předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi,
- informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování,
- upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka,
- podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování,
- minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace,
- zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny, propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence.

Proces realizace sexuální výchovy na základních školách je uveden v Doporučení MŠMT „K realizaci sexuální výchovy v základních školách“, vydaném pod č. j. 26 976/2009-22.

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

- 1) pokud ho dítě neprovádí v soukromí,
- 2) pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího,
- 3) pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování.

Je dobré, pokud je možná spolupráce s rodiči. V tomto případě lze podle závažnosti řešit vzniklou situaci buď na půdě školy, nebo zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které nabízí psychologické terapeutické a poradenské služby.

Rizikové sexuální chování upravuje Trestní zákoník, zákon č. 40/2009Sb. 39 § 367 Nepřekážení trestného činu § 185 Znásilnění § 187 Pohlavní zneužití § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie § 198 Týrání svěřené osoby § 368 Neoznámení trestného činu

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Nejdůležitějším prvkem primární prevence je VZTAH.

Učitel by měl a priori pracovat na vytváření dobrého vztahu s každým dítětem jednotlivě.

Součástí účinné prevence má být také včasné poučení dítěte, na koho se může obrátit v případě nouze nebo ohrožení (policie, učitel, zdravotník atd.).

V případě potřeby je možné předat zákonným zástupcům kontakty (pediatrie, gynekologie, urologie, sexuologie).

Učitel by měl o částech lidského těla týkajících se pohlavních orgánů mluvit bez zvláštního emočního náboje. Dítě by mělo být informováno o všem, co ho zajímá, důležitou však zůstává forma sdělení. Pokud se učitel necítí zcela jist či nedokáže odpovědět na nějakou otázku dítěte, je důležité dát dítěti najevo, že jeho otázku slyší, že neubírá na jejím významu, jenomže neumí přesně odpovědět. Zároveň by měl mít v záloze někoho, na koho může dítě odkázat.

DOPORUČENÍ POSTUPY

1. Zjištění sociálního klimatu ve třídě – popis, včasná intervence, besedy aj.
2. Učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte viditelných pouhým okem. Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zná mimo normu, měl by na to upozornit rodiče a nabídnou jim návštěvu odborníka (pediatr, sexuolog, gynekolog, androlog či urolog).
3. Pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte a nepodceňovat je. Učiteli rovněž nepřísluší posuzovat pravdivost oznámení či tvrzení dítěte. To přísluší až soudu, resp. soudnímu znalci.
4. Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánů sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo Policii České republiky.

Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

III. ŠIKANA A AGRESE VE ŠKOLE

Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování.

Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení, kdy dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků. Často zůstává dlouho skryté. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejich obětí docházet k závažným psychickým traumatům následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Šikana v zárodečných stádiích se více či méně vyskytuje téměř v každé škole. Proto je třeba klást důraz na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě.

Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování.

Vnější charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zavraždit žáka, případně skupinu žáků.

Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,

- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- vyhrožování, ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí emailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků

Znaky šikanování:

- a) záměrnost,
- b) cílenost,
- c) opakování,
- d) nepoměr sil,
- e) bezmocnost oběti,
- f) nepříjemnost útoku,
- g) samoučelnost agrese.

Formy šikanování:

- verbální šikana (přímá a nepřímá) - psychická šikana, součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií.
- fyzická šikana (přímá a nepřímá) - patří sem i krádeže a ničení majetku oběti.
- smíšená šikana - kombinace verbální a fyzické šikany, např. násilné a manipulativní příkazy apod.

Odpovědnost školy:

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

a) Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který je útočníkem, tak žáka, který byl obětí.

b) Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR či státní zastupitelství.

c) Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky, mezi žáky a učiteli a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.

System primární prevence sociálně patologických jevů je dán Směrnicí k primární prevenci sociálně patologických jevů u žáků a Minimálním preventivním programem.

V souladu s těmito směrnici je vypracován i školní řád.

Pro předcházení, případně řešení případů šikany, má škola možnost spolupracovat s těmito institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatri a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

DOPORUČENÉ POSTUPY

Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů

4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
8. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
9. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
10. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
11. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
12. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.

2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Informování zákonných zástupců účastníků šikany.
8. Práce s třídním kolektivem.

VYŠETŘOVÁNÍ POKROČILÉ ŠIKANY

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii
6. Vlastní vyšetřování
 - s obětí a informátory,
 - rozhovory se svědky,
 - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, je zcela nevhodné konfrontovat agresora s obětí,
 - informování zákonných zástupců účastníků šikany,
 - práce s třídním kolektivem.

POSTUP RODIČŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny pedagogickými pracovníky včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany i při podezření na šikanu se rodiče mohou přímo obrátit s informací na ředitele školy.
4. Jsou - li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci. Stížnost lze podat písemně, osobně nebo v elektronické podobě a je možné ji adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI.

III. 1 KYBERŠIKANA

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu.

Zejména se jedná o útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých a nepravdivých materiálů na internetové stránky.

Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ KYBERŠIKANY

1. Důsledně vyšetřit všechny incidenty a podezření.
2. Doporučit oběti, aby okamžitě ukončila komunikaci s útočníkem.
3. Zajistit a archivovat všechny důkazy kyberšikany.
4. Požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání.
5. Znesnadnit útočnickovi jeho chování – zamezit přístup (změna e-mailové adresy, telefonního čísla, vymazání profilu apod.).

6. Informovat rodiče agresora o tom, že chování jejich dítěte je bráno vážně a na vaší škole nebude tolerováno.

7. Informovat a poučit rodiče oběti.

8. Závažné případy - oznamovací povinnost školy vůči orgánům OSPOD (pokud je pachatel odhalen), případně oznámit (škola či zákonní zástupci) na Policii ČR, popř. podat trestní oznámení na neznámého pachatele.

IV. EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

Extremismus – porušování či zneuznávání základních etických, právních a jiných společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávisť.

Rasismus dělí společenské skupiny podle rasového klíče.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.

Antisemitské jednání poškozují objekt židovského charakteru.

Mezi rizikové chování žáků patří:

- verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu,
- agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupců mezi vrstevníky,
- zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu.

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole.

Příklon k extremismu ovlivňují osobnostní dispozice, které jsou dotvářeny rodinným, školským a volnočasovým prostředím.

Silný je především vliv blízkých vrstevníků a rodiny.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance.

Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

DOPORUČENÉ POSTUPY

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskuzi se žáky.

V. NETOLISMUS

Jedná se o závislosti na tzv. virtuálních drogách.

Patří mezi ně:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (např. různé formy chatu),

- virální videa,
- mobilní telefony,
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem je možné rozdělit na:

1) Tělesná rizika:

časté bolesti pohybového aparátů – bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd.,

se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění,

popisovány jsou také případy epilepsie, větší tendence riskovat, která zvyšuje riziko úrazů,

časté jsou bolesti očí, dále pak pálení a slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak.

2) Psychologická a sociální rizika:

nadužívání počítače významně zasahuje do organizace času a projevuje se například nepravidelností v jídlu nebo nedostatkem spánku,

zhoršují se mezilidské vztahy v rodině, partnerských vztazích, ve škole,

dochází ke zhoršování školního prospěchu,

zvyšuje se riziko závislostního chování,

zatěžování nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností,

předpokládá se také větší sklon k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřívavému ladění,

problematickým se také může stát odtržení od reality.

Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrá hranice mezi využíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí.

Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy.

Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel, úniky do virtuální reality,
- zhoršující se školní výsledky.

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte.

Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování.

Určitými znaky může být např.:

- narušení vztahů,
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení),
- únava (hraje dlouho do noci),
- ztráta kamarádů (vymění je za virtuální),
- nervozita,
- náhlé změny v chování,
- zvýšení agresivity (spojené především s nemožností být on-line).

Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc.

Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu). Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.

VI. AGRESE VE ŠKOLE

Verbální agrese jsou velmi častým jevem.

Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout.

Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat.

Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

PRIMÁRNÍ PREVENCE AGRESE

Podpora tolerance, vědomí sounáležitosti a spolupráce mezi žáky. Posilování dobrých vztahů ve třídě i ve škole, podpora zdravého klimatu ve třídách, ve škole.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI VERBÁLNÍ AGRESI

1. Stanovit ve třídě obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot,
2. Tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování,
3. Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.

Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy i jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

VII. NEKÁZEŇ

Nekázeň je opakem neboli protikladem kázně.

Je ovšem nutné si uvědomit, co je vlastně kázeň a mít tento fakt přesně stanoven.

Nekázeň je porušením kázně, což v realitě znamená nedodržení určitého pravidla či normy.

Jejich nedodržení se zpravidla odehrává s určitým sociálním jednáním. Toto sociální jednání pak nazýváme kázeňský přestupek.

Kázeňský přestupek je tak porušení určitých norem, pravidel či očekávaných sociálních rolí jedince.

Podmínky stanové školním řádem pro kázeň ve škole:

Žák je povinen:

- a) docházet do školy a vzdělávat se,
- b) dodržovat školní řád, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byl seznámen,
- c) plnit pokyny pedagogických pracovníků školy v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

Žák se ve škole chová v souladu s obecnými pravidly společenského chování k dospělým i jiným žákům, řídí se pokyny a doporučeními pedagogických i provozních pracovníků, dodržuje školní řád a řády odborných učeben.

Chová se tak, aby neohrozil zdraví svoje ani jiných osob.

Udržení kázně je zpravidla v kompetenci třídního učitele či jiného vyučujícího, který se s nekázní setkal.

Míra a úroveň nekázně je různorodá a je potřeba k ní přistupovat s ohledem na žáka, okolnosti, situace, závažnost, opakovanost.

Zpravidla stačí postihy v rámci školy dle Školního řádu.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ NEKÁZNĚ VE ŠKOLE

Postup v případě opakovaného problémového chování (opakované porušování školního řádu)

1. Pohovor se žákem – mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, výchovným poradcem s cílem spolupráce na bázi domluvy.

2. Jednání s žákem a zákonným zástupcem - problémové chování je řešeno v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, jeho zákonným zástupcem, výchovným poradcem.

Cílem je dohoda na společném postupu při řešení nekázně (motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, zvýšení kontroly a tlaku na změnu).

3. Jednání výchovné komise - tvoří ji ředitel školy, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, žák a jeho zákonný zástupce.

Tato komise je obvykle posledním pokusem školy řešit potíže s žáky, než se obrátí na další orgány, jako jsou odbor sociálně právní ochrany dětí, Policie ČR apod..

Z jednání se pořizuje zápis, který všichni přítomní podepisují. Tento zápis slouží jako podklad pro další orgány, které škola informuje o svém postupu.

4. Postoupení případu další straně – po aktuálním využití dostupných způsobů řešení problémového chování žáka a možnosti podpory zákonných zástupců je případ předán do kompetence další straně – OSPOD, PPP, SVP apod..

VIII. KRÁDEŽE A VANDALISMUS

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI NAHLÁŠENÉ KRÁDEŽI ŽÁKEM

1. O události pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného.
2. Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na Policii ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
3. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ VANDALISMU

1. Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
2. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
3. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

IX. NÁVYKOVÉ LÁTKY

Do této oblasti spadá široké spektrum chování, které vykazuje znaky závislosti – zejména pak distribuce a užívání alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek, gambling atd..

Škola vytváří podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy, v jejím okolí, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti.

Škola jasně vymezí zákaz užívání návykových látek ve škole a jejich nošení do školy.

Poskytuje žákům i rodičům nezbytné informace, týkající se jejich ochrany před tímto jevem.

Působí na žáky v oblasti primární prevence a to formou, která je věcná, pravdivá a přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.

Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí omamných a psychotropních látek spolupracuje s Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí, školskými poradenskými zařízeními apod..

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ UŽITÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK (OPL)

1. Zabránit v další konzumaci.
2. Pokud je žák vlivem OPL ohrožen na zdraví a životě, volat RZS a Policii ČR.
3. Odebrat a zajistit OPL (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
4. Informovat třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
5. Zvážit provedení orientačního testu na přítomnost OPL v těle žáka.
6. Sepsat o události a provedených opatřeních záznam s vyjádřením žáka.
7. Třídní učitel informuje rodiče a v případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, vyzve je k vyzvednutí žáka.
8. Výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.
9. Jsou vyvozena opatření stanovené školním řádem, rozlišovat při tom distributora od uživatele OPL.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ, ŽE ŽÁK PŘINÁŠÍ DO ŠKOLY OMAMNOU A PSYCHOTROPNÍ LÁTKU A NABÍZÍ NEBO POSKYTUJE JI DALŠÍM ŽÁKŮM

1. Škola má v takovém případě povinnost oznámit věc Policii ČR, spolupracovat na vyšetření věci s Policií ČR a s ohledem na konkrétní okolnosti případu a po poradě s Policií ČR zvážit informování osob s případem dosud neseznámených a provedení dalších opatření tak, aby nebylo narušeno trestní řízení vedené policií ČR (ovlivňováním mezi žáky, zničením stop apod.).

2. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
3. Třídní učitel informuje rodiče a vyhotoví písemný záznam o pohovoru.
4. Výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dětí.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZACHYCENÍ LÁTKY, O KTERÉ SE DOMNÍVÁME, ŽE SE JEDNÁ O OMAMNOU A PSYCHOTROPNÍ LÁTKU

1. Odebrat a zajistit látku (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
2. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
3. Metodik prevence sepíše o události a učiněných opatřeních záznam. Pokud byla látka zajištěna u konkrétního žáka, zapíše rovněž vyjádření žáka.
4. Předá nález Policii ČR, která provede šetření a v případě, že byla látka zajištěna u konkrétního žáka, informuje zákonného zástupce.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZACHYCENÍ ŽÁKA, KTERÝ KOUŘÍ V PROSTORÁCH ŠKOLY A ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

1. Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit je zakázáno i v blízkém okolí školy.
2. Žákovi je zabráněno v další konzumaci.
3. Pedagog o události sepíše stručný záznam, pokud žák zvládne, je žádoucí jeho vyjádření, zejména odkud tabákový výrobek má.
4. Třídní učitel informuje rodiče.
5. V závažných případech – zejména s ohledem na věk a chování dítěte, případně pokud se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.
6. Třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada.
7. Třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZACHYCENÍ ŽÁKA, KTERÝ KONZUMUJE ALKOHOL V PROSTORÁCH ŠKOLY

1. Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Rovněž je zakázáno osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Může se jednat o trestný čin či přestupek.
2. Žákovi je zabráněno v další konzumaci.
3. Pedagogický pracovník posoudí dle momentálního stavu žáka, zdali mu nehrozí nějaké nebezpečí. Pokud je žák ohrožen na zdraví či životě, volá lékařskou službu první pomoci. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka a vyrozumí vedení školy.
4. Škola vyrozumí o skutečnosti zákonného zástupce a poskytne mu poradenství, jak řešit danou situaci.
5. Z konzumace alkoholu je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.
6. V případě opakování situace škola plní oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dětí.

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ, ŽE SE ŽÁK DO ŠKOLY DOSTAVIL POD VLIVEM ALKOHOLU

1. Vyučující zjistí zdravotní stav dítěte a informuje rodiče a třídního učitele.
2. Vyučující (třídní učitel) vyzve rodiče, aby si dítě neprodleně vyzvedli a seznámí je se zdravotními obtížemi dítěte. Pokud si rodič pro dítě do školy nepřijde, vyučující přehodnotí zdravotní stav žáka a je v jeho kompetenci přivolat lékařskou pomoc (155).
3. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný záznam, se kterým budou rodiče žáka seznámeni.
4. Třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada.
5. Třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.
6. V případě opakování výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

DOPORUČENÝ POSTUP V PŘÍPADĚ, ŽE BYL U ŽÁKA ZACHYCEN ALKOHOL NEBO TABÁK

1. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni.
2. Třídní učitel informuje rodiče.
3. Třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada.
4. Třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.
5. V případě opakování výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

X. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY A SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Mezi poruchy příjmu potravy (PPP) patří mentální anorexie – bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami.

U PPP jsou typické obavy z tloušťky, manipulace s jídlem, sloužící ke snížení hmotnosti a zkreslené vnímání vlastního těla.

Nejčastěji se projevují během dospívání a rané dospělosti, ale mohou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak v dětství.

Příznaky:

- zvracení s jakoukoliv argumentací,
- vnímá sebe sama jako příliš tlustou/tlustého,
- nápadný úbytek na váze, výkyvy,
- nespavost, nesoustředěnost,
- při vzniku onemocnění před pubertou je puberta opožděna či zastavena,
- kožní problémy a zhoršená kvalita vlasů.

Sebeпоškozování je agresivní chování člověka, které je nasměřováno proti němu samotnému.

Pro sebeпоškozování je charakteristické, že se opakuje, je návykové.

Ve společnosti se o něm ví a mluví velmi málo, s tímto problémem se však potýká mnoho osob, především dospívajících.

DOPORUČENÉ POSTUPY PŘI PODEZŘENÍ NEBO ZJIŠTĚNÍ ONEMOCNĚNÍ

1. Informovat třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a následně ředitele školy,
2. Učitel informuje rodiče - rodiče informujeme vždy, když dítě výrazně zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací nebo se sebepoškozuje (stačí informace od vrstevníků),
3. Pokud rodiče odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD, doporučit nebo zprostředkovat kontakt s lékařem nebo psychologem.

XI. FYZICKÉ TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

Za fyzické týrání považujeme vědomé tělesné ublížení dítěti anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěte, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte – pokud je jasné či existuje důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo mu vědomě nebylo zabráněno.

Tělesné týrání se rozlišuje podle své povahy na aktivní a pasivní.

Příznaky a změny chování při fyzickém týrání:

- 1) poranění nebo popáleniny na kůži dítěte nevysvětlitelného původu, zvláště vyskytují-li se opakovaně, nepravděpodobná zdůvodnění těchto poranění dítětem, či o ně pečující dospělou osobou, nechut' dítěte o těchto poraněních hovořit,
- 2) lysiny, pohmožděniny, neochota dítěte odhalovat tělo (v teplých dnech), strach ze svlékání (před hodinou TV),
- 3) škrábance, vyražený nebo ulomený zub, natržený ušní boltec, opakované zlomeniny,
- 4) poranění měkkých částí dutiny ústní,
- 5) strach z rodičů, neochota a rozladěnost před návratem domů,

- 6) sklon k sebetrýznění,
- 7) agresivita vůči ostatním,
- 8) útěky z domova, záškoláctví,
- 9) zhoršení (náhlé) prospěchu,
- 10) náhlá ztráta kamarádů (sociální izolace),
- 11) obtíže v sociální komunikaci, vyhýbavé chování,
- 12) snížené sebehodnocení dítěte.

DOPORUČENÉ POSTUPY PŘI ŘEŠENÍ FYZICKÉHO TÝRÁNÍ

1. Zajištění výpovědí případných svědků, kontaktovat OSPOD, v případě, že žádní svědci nejsou nebo jsou nevěrohodní, okamžitě kontaktovat OSPOD .
Není nutný předchozí kontakt s rodiči, vždy je na prvním místě ochrana bezpečí dítěte.

XII. SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

Za sexuální zneužívání dětí je považováno jakékoli nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování.

Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do nějakého kontaktu.

Pohlavní zneužívání se dělí na dotykové a bezdotykové.

Příznaky sexuálního zneužívání dětí:

- poranění pohlavních orgánů,
- záněty pohlavních orgánů,
- předčasné zahájení sexuálního života,
- bolesti břicha,
- noční pomočování,
- poruchy příjmu potravy,
- lítostivost, plačtivost,
- smutek, apatie, deprese,

- vztek, hněv, agrese,
- po vyučování nespěchá domů.

PRIMÁRNÍ PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

Primární nespecifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj..

V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem.

Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení.

Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku.

Děti by měly být seznámeny zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy,
- násilné chování v rodině není omluvitelné,
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat,
- každý má právo rozhodovat o sobě samém,
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, ten, komu dítě důvěřuje),
- jak říci NE,
- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy,
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“,
- jak zvládat vztek.

DOPORUČENÉ POSTUPY PŘI ZJIŠTĚNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

1. Při podezření, nebo když se dítě svěří pedagogovi a bude žádat pomoc, by měl učitel následné kroky diskutovat s výchovným poradcem, metodikem prevence, psychologem a ředitelem školy.

2. Vyšetření je vhodné přenechat odborníkům, kteří zjistí, zda se jedná o důvodné podezření.

3. Učitel by neměl nutit dítě mluvit o detailech, ale spíše mu naslouchat a zprostředkovat možnosti řešení situace.

4. Pokud se dítě učiteli svěří nebo učiteli něco naznačí, učitel by měl dítěti naslouchat, snažit se mu porozumět, věřit mu.

Po uskutečnění rozhovoru by si měl vše zapsat.

5. V procesu ochrany dítěte z pohledu pedagoga by také neměl chybět rozhovor s rodiči dítěte.

Účelem tohoto rozhovoru není pouze informovat rodiče o problému, ale i o doplnění dosavadních informací a potvrzení podezření, že je dítěti v rodině ubližováno.

6. V kontaktu s rodiči by měl učitel postupovat maximálně opatrně, nevyslovovat žádné dohady ani obvinění.

Rodičům pouze sdělí důvod obav o dítě, ale měl by se při tom vyhnout odkazům na sdělení samotného dítěte.

V případě, že je podezření pravdivé a dítě je v rodině skutečně ohroženo, je pravděpodobné, že budou rodiče reagovat agresivně a zaujmou obrannou pozici ještě dříve, než je podezření zcela vysloveno.

7. Pokud má pedagog podezření, že se násilí netýká jen dítěte, ale i jednoho z rodičů, je vhodné s ním hovořit také o samotě, bez potenciálního pachatele domácího násilí.

8. V případě, že se dítě stalo obětí zneužívání mimo rodinu, budou rodiče pravděpodobně reagovat odlišně.

Budou spolupracovat a uvítají jakékoli aktivity zaměřené na prokázání zneužívání, ubližování a ochranu dítěte.

Zjištění, že bylo jejich dítě fyzicky týráno, sexuálně zneužito je pro rodiče obrovský šok.

Mohou prožívat návaly hněvu a agresivity spolu s pocity viny a selhání.

V této situaci je vhodné jim doporučit návštěvu psychologa, jehož terapeutická první pomoc a péče je pro ně stejně důležitá, jako pro jejich dítě.

XII. SYNDROM CAN (SYNDROM TÝRANÉHO, ZANEDBÁVANÉHO A ZNEUŽÍVANÉHO DÍTĚTE)

Dítě nese známky poranění, například modřiny, otoky, řezné rány, otisky dlaně a prstů, stopy po opaření, popálení cigaretou, lysinky ve vlasech, trvalý hlad, podvýživa, špatná hygiena, zkažené zuby, nedostatečné oblečení, vyčerpanost a přepracovanost, změny v chování, dlouhodobá depresivní nálada, stísněnost, nezáměr o dění kolem, sebepoškozování, potíže se soustředěním, zhoršení prospěchu.

Je třeba dávat pozor zvláště při opakování.

Změny v chování dítěte:

- celková stísněnost a nezáměr o dění kolem,
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými,
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob, před odchodem domů po vyučování,
- sebepoškozování,
- útky z domova
- opakovaná zranění včetně zlomenin,
- modřiny a otoky,
- otisky různých předmětů a rukou na těle,
- trvalý hlad, podvýživa
- vyčerpanost.

PRIMÁRNÍ PREVENCE SYNDROMU CAN

V rámci všeobecné prevence je třeba zařadit tuto problematiku do výuky. Je třeba žáky informovat o:

- 1) dětských právech,
- 2) hranicích, které by neměl ani rodič překročit,
- 3) co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání,
- 4) tzv. tabu zónách na těle dítěte,
- 5) na koho se obrátit.

DOPORUČENÉ POSTUPY PŘI ZJIŠTĚNÍ SYNDROMU CAN

1. Důležitá je všímavost pedagoga, zda dítě nese nějaké stopy týrání.

Jde o změny chování žáka či o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem

2. Vyučující informuje třídního učitele a výchovného poradce. Tyto dvě osoby sdělí podezření řediteli školy.

3. V týmu, na základě zjištění od dalších vyučujících dítěte, záležitost vyhodnotí a oznámí podezření OSPOD. Tím splní oznamovací povinnost, která škole vyplývá dle § 10 odst. Č. 4, zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

4. Vyučující/třídní učitel se citlivým způsobem v soukromí může dítěte dotázat na jím zaznamenané projevy (o pohovoru učiní záznam).

Je nutné respektovat případnou neochotu dítěte o věci mluvit.

5. V případě sexuálního podtextu je nezbytné vyvarovat se podsouvání odpovědi dítěti, zaznamenat co nejpřesněji sdělení dítěte a dále doporučujeme věc více nerozebírat a neprodleně skutečnost oznámit na OSPOD

6. Další kroky škola činí ve spolupráci s OSPOD či orgány činnými v trestním řízení.

7. Při podezření z týrání, zvláště sexuálního zneužívání je kontaktování rodiny spíše nežádoucí.

8. Naopak u zanedbávání je spolupráce školy a rodiny žádaná.

Ve Skalici nad Svitavou 1.1.2022

Tento dokument byl schválen pedagogickou radou na jejím zasedání dne 24.1.2022.